

Het spoor van de liefde

As ek talent het, is dit suiwer uit genade – dankie
aan my Hemelse Vader

Irma Joubert

Het spoor
van de liefde

vertaald door Dorienke de Vries

Uitgeverij Mozaïek - Zoetermeer

Omslag Wil Immink design
Vertaling Dorienke de Vries
Lay-out/dtp Gerard de Groot

Oorspronkelijk verschenen bij LAPA uitgewers (Edms.) Bpk., Pretoria, Zuid-Afrika,
onder de titel *Vêr wink die Suiderkruis*

Oorspronkelijke tekst © Irma Joubert 2006
Nederlandse vertaling © Dorienke de Vries 2011

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

ISBN 978 90 239 9372 8

NUR 342

Meer informatie over deze roman en andere uitgaven van Mozaïek vindt u op www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

*D*addy, mama, het theoretische deel van mijn afstudeerscriptie is af,' zegt Kate zondagmiddag aan tafel. 'In elk geval zover als ik in dit stadium met schrijven kan komen. Ik moet met het praktijkonderzoek gaan beginnen.'

Ze heeft zich terdege op dit ogenblik voorbereid en zo veel mogelijk overtuigingskracht in haar stem gelegd. Nu wacht ze op de reactie van haar familie.

Susan Woodroffe is een knappe vrouw van vijftig jaar – niet zomaar knap, nee, beeldschoon. Ze is tener gebouwd en tussen haar goudblonde krullen glanst nog maar heel weinig zilver. De ogen waarmee ze nu naar haar dochter kijkt, worden zo mogelijk nog groter dan ze al zijn. Dan wendt ze haar blik naar haar man, die aan het hoofd van de lange stinkhouten tafel zit.

Tegenover haar zitten Peter en Diana met hun oudste dochtertje – de kinderjuf is in de slaapkamer met de baby bezig. Peter is het evenbeeld van zijn moeder. In zijn blauwe ogen leest Kate vertwijfeling. Ze weet wel wat hij van haar plannen denkt. Zo dadelijk, na het eten, zal hij haar wel op het matje roepen. Winnen zal hij de confrontatie waarschijnlijk niet – ze weet wel hoe ze haar grote broer moet aanpakken.

Diana lijkt het niet gehoord te hebben, ze heeft het te druk met het voeren van Britney en het kleinsnijden van haar groente.

Naast Kate zit Duncan. Naar hem kijkt ze niet. Hem in de ogen kijken zal het allermoeilijkste zijn.

John Woodroffe is de laatste die opkijkt. Hij eet eerst zijn mond leeg, veegt zijn mondhoeken voorzichtig schoon met het gesteven servet en kijkt dan pas zijn dochter aan. Zijn dikke, grijze haren glanzen in het zonlicht dat door het openstaande raam naar binnen valt. Zijn donkere ogen achter de brillenglazen staan ondoorgroendelijk. 'Ja, en?' vraagt hij.

Kate heeft wel geleerd, dat zwijgen het beste wapen is. Ze heeft immers ook al gezegd wat ze kwijt wilde.

Peter is de eerste die het woord neemt. 'Dit is er niet echt een geschikt moment voor, Kate,' zegt hij geduldig. 'We hebben net zulke grote problemen.'

'In de mijnen?' vraagt Susan bezorgd. Nu kijkt zelfs Diana op.

'Het is niks ernstigs,' wimpelt John hen af, 'gewoon de gebruikelijke looneisen van de kompels.'

'Beseffen ze dan niet dat we in 1932 leven en dat er een wereldwijde depressie aan de gang is?' vraagt Susan.

'Dat is ons probleem, vinden ze,' zegt Peter. 'Het zijn vooral de blanke mijnwerkers die de problemen veroorzaken, en door dat idiote beleid van Hertzog ten aanzien van beschaafde arbeid zijn zij nu eenmaal de enigen die bepaalde werkzaamheden mogen verrichten.'

'Ze verdienen al bijna het dubbele van wat de andere kompels krijgen,' zegt Duncan. 'Als Hertzog de gouden standaard eens los wilde laten...'

Kate kijkt door het raam naar haar moeders lommerrijke tuin. Het water van het zwembad ligt te schitteren en de tennisbaan ligt netjes aangeveegd in de schaduw van de hoge bomen. Nu krijgt het gesprek alweer een politieke wending, denkt ze, en haar mededeling waait met het briesje mee het raam uit.

'De arbeiders eisen hogere lonen omdat ze honger lijden,' zegt ze dan.

Een beetje verbaasd kijken de drie mannen haar aan.

‘Ze hebben honger omdat ze het verdiende geld over de balk gooien,’ zegt Duncan kalm. ‘Ga maar eens kijken hoe ze leven: elke vrijdagavond dronken, de hele zaterdag aan het dobbelen en ja, dan is er vanaf maandag geen eten meer in huis.’

‘Dat is nu precies de situatie die ik wil onderzoeken!’ probeert Kate naar het begin van dit gesprek terug te keren.

‘Je hoeft alleen het rapport van de commissie Carnegie maar te lezen, Kate,’ zegt Peter. Hij praat nog steeds tegen haar alsof ze zijn kleine zusje is, op wie hij moet passen. ‘De commissie heeft de hele situatie grondig onderzocht.’

‘Ze hebben gekeken naar de oorzaken waardoor die blanken arm geworden zijn, en naar mogelijke oplossingen,’ troeft ze hem af. ‘Ze hebben fantastisch werk verricht, maar dat is niet waarnaar ik op zoek ben.’

‘Waarnaar ben je dan op zoek, Kate?’ vraagt Duncan. Hij heeft een rustige stem, klankvol en diep. Ze moet nu wel opzij kijken, en hem aankijken.

Alles aan Duncan is even keurig. Zijn donkere haar is keurig achterover gekamd, zijn snorretje keurig bijgeknipt. Bovendien spreekt hij een keurig Oxford-Engels. Door zijn ronde bril met het schildpadmontuur kijken zijn donkere ogen haar rustig aan. Zijn verdriet ziet ze echter heel goed; ze wist ook dat haar aankondiging hem pijn zou doen.

‘Mijn scriptie gaat over de vraag waarom de armen niet uit hun armoede loskomen,’ legt ze voor de zoveelste keer uit. ‘Daar kan ik alleen achter komen als ik met de mensen zelf ga praten, aan de basis.’

‘Je weet niet wat je je op de hals haalt,’ zegt Peter. ‘Het is niet ons soort mensen, Kate.’

‘Het is wel ons soort mensen, Peter, van jou en van mij,’ zegt Kate kortaf. ‘Of je het nu wilt toegeven of niet: je bent evenveel Afrikaans als Engels.’

‘Je weet best dat ik dat niet bedoel,’ zegt Peter.

‘Ik denk dat we dit gesprek later maar moeten voortzetten,’ zegt Kates moeder zacht, maar ferm. ‘Het is niet goed voor de spijsvertering.’ Ze zegt het in het Afrikaans en kijkt Kate ondertussen recht aan, wat betekent dat ze het als een vertrouwelijke opmerking bedoelt. Duncan verstaat het beslist niet, maar Kate vermoedt al een hele tijd dat haar vader er na al die jaren meer van verstaat dan hij laat merken.

Met een glimlach voor iedereen aan tafel luidt Susan het kristallen klokje. ‘Je kunt het dessert opdienen, Elias,’ zegt ze tegen de zwarte man in zijn kraakheldere, witte uniform.

Kate eet haar toetje in stilte. Om haar heen hernemen de gesprekken hun normale loop. Ten slotte zegt John Woodroffe: ‘Het was heerlijk, liefste, dank je wel. De dames willen mij zeker wel verschonen als ik een sigaartje opsteek?’ En hij neigt galant het hoofd in de richting van zijn beeldschone vrouw.

Wat heb ik toch een ongelooflijk charmante en aantrekkelijke vader, denkt Kate – zelfs nog nu hij al in de zestig is. Geen wonder dat ma meer dan dertig jaar geleden haar hart aan die Engelsman heeft verloren.

Buiten schijnt lekker warm de zon, het is de eerste warme dag van het seizoen. Kate weet dat de kou al gauw weer terug zal zijn, daarom wil ze nu even van de zon genieten. ‘Ga je mee zwemmen?’ vraagt ze aan Britney.

Het meisje springt op. ‘Yes, yes!’ roept ze blij en ze rent de trap op, zodat de kinderjuf haar haar badpakje aan kan trekken.

Al gauw voegen Peter en Diana zich bij hen. Duncan moet waarschijnlijk nog iets met haar vader bespreken. Ondanks de stralende augustuszon is het water nog ijzig koud. Kate klimt het zwembad uit en wrijft snel haar armen en benen droog. Ook al is de zomer nog niet eens begonnen, toch is haar huid al goudbruin, iets wat ze van haar vader heeft geërfd. Ze spreidt haar handdoek in het gras en gaat op haar buik in de

zon liggen. Haar lange, donkere haren kleven aan haar rug. Ze voelt de behaaglijke warmte koesterend op haar lange benen en de zondagmiddagloomheid verspreidt zich door haar lichaam. Zo dadelijk zal het kruisverhoor wel losbarsten, denkt ze, voordat de nevels van de slaap haar opslokken.

Na een poosje beseft ze vagelijk dat Duncan naast haar is komen zitten. 'Slaap je?' vraagt hij.

Ze tilt haar hoofd op. 'Nogal, ja,' zegt ze met een glimlach.

'Het spijt me. Ik ga nu weg, Kate, maar vanavond kom ik je halen. Zo tegen zevenen, is dat goed?'

Ze knikt. 'Prima. Waar gaan we naartoe?'

'Dat maakt me niet uit. Ik wil alleen maar praten.'

Ze kijkt hem na als hij over het groene gazon wegloopt, de schouders naar achteren getrokken in het op maat gemaakte kostuum. Wat mankeert me toch? denkt ze bevreemd. Elk ander meisje in Johannesburg zou een moord doen voor de aandacht van Duncan Stafford, financieel leider van een van de grootste mijnbouwbedrijven in de stad, afgestudeerd in Cambridge, galante metgezel bij elke willekeurige gelegenheid. Bovendien is hij de beste vriend van haar broer, al vanaf dat ze samen op Michaelhouse hebben gezeten, een vriendschap die in hun studentenjaren heeft standgehouden, ook al deden ze verschillende studies. Dan is hij ook nog haar vaders vertrouweling. Het is geen geheim dat Duncan en Peter bezig zijn om het bedrijf van John Woodroffe, Rand Consolidated, over te nemen en dat haar vader zich aan het terugtrekken is.

Alleen zij is een dwarsligger en ze weet niet eens waarom.

Naast haar laat Peter zich in het gras zakken. Dat is niet zomaar, weet ze wel – hij wil eveneens 'alleen maar praten'.

'En? Heeft Duncan je wakker gemaakt?'

'H-hm, maar het geeft niet, ik was alleen een beetje lui.'

Hij begint zijn armen af te drogen. 'Je zei dat je praktijkonderzoek wilde doen voor je scriptie?' zegt hij quasi terloops.

'Ja, zoiets noemen we veldwerk.'

Hij wrijft met de handdoek over zijn blonde haar. 'Waarom, Kate?'

Ze kijkt hem verbaasd aan. 'Omdat ik anders mijn master niet krijg, natuurlijk. Bovendien interesseert de kwestie me echt.'

'Je gaat toch niets met je master doen, zusje. Je zult je leven lang niet hoeven te werken en als je liefdadigheidswerk onder de armen wilt doen, heb je geen master nodig.'

'Hoe weet jij nou of ik misschien niet zou willen werken?' Ze staat er zelf verbaasd van dat ze dit zegt. In de kringen waarin zij verkeren, heeft geen enkele vrouw een baan.

'Hemel, Kate, je hebt geen idee van hoe de buitenwereld in elkaar steekt. Je hele leven ben je in de watten gelegd en als een porseleinen poppetje bewaakt, hoe...'

'Daar heb ik anders niet zelf voor gekozen!' Ze is boos aan het worden, en dat gebeurt niet gauw.

'Ik zeg ook niet dat het jouw schuld is. Ik constateer alleen maar een feit, een relevant feit waar je over na moet denken.'

'Dat heb ik al gedaan. Ik weet heus wel wat ik moet doen.'

Hij zucht en schudt een sigaret uit het pakje. Hij laat de aansteker klikken en het vlammetje springt eruit. Eerst neemt hij een lange trek, dan leunt hij achterover en blaast rookkringetjes omhoog.

Kate wacht af. Ze weet dat Peter nu nadenkt; hij overweegt een andere tactiek.

'Kate, je bent toch al op studiereis geweest om het armoedevraagstuk te onderzoeken?'

'Ja,' zegt ze. Ze weet al waar dit heen gaat. 'Anderhalf jaar geleden, samen met professor Williams en nog drie andere studenten. Naar Amerika.'

'Waarom kun je die gegevens niet gebruiken?'

'Om een heleboel redenen. Ten eerste is Amerika Zuid-Afrika niet. Ten tweede was het meer een toeristisch uitstapje dan een diepgaand wetenschappelijk onderzoek. En ten der-

de, en dat is ook de belangrijkste reden, hebben we ons toen gericht op oorzaken en mogelijke oplossingen. We hebben totaal geen aandacht besteed aan de vraag waarom arme mensen niet loskomen uit hun armoede. Over die vraag gaat mijn hele scriptie.'

'Je kunt toch van onderwerp veranderen,' zegt haar broer. 'Ga bijvoorbeeld het rapport van de commissie Carnegie analyseren en...'

'Ik wil een eigen onderzoek doen,' valt ze hem in de rede. 'Ik wil niet alleen maar analyseren. Mijn besluit staat vast, Peter. Het heeft geen zin te proberen mij tot iets anders over te halen. Help me liever om het praktisch uitvoerbaar te maken? Toe, alsjeblieft?'

'Ach, zusje toch.' Hij kijkt naar zijn jonge vrouw en dochtertje die nog steeds in het ijskoude water dartelen. 'Praat dan met Nellie, zij komt uit een familie van *armblankes*. Zij moet al je vragen kunnen beantwoorden.'

'Nellie werkt al bij ons zo lang ik me kan herinneren, ze is gewend geraakt aan de luxe bij ons thuis.'

'Maar ze gaat toch af en toe naar huis?'

'Peter, je weet best dat dit geen oplossing is. Ga je me nu helpen om *daddy* over te halen, of niet?'

Hij heeft haar nog nooit iets kunnen weigeren. Hij haalt zijn schouders op. 'Dit komt voor *daddy* gewoon op een heel slecht moment. Wat ma ervan zal zeggen, weet ik ook niet. Om van Duncan maar te zwijgen.'

'Dat weet ik,' zegt ze. 'We gaan het er vanavond over hebben.'

'Je moet je maar eens laten nakijken door een van je medestudenten,' zegt hij, terwijl hij overeind komt.

'Weet ik,' zegt ze.

Die avond staat ze lange tijd voor de manshoge spiegel in haar kamer. Ze lijkt in geen enkel opzicht op haar moeder, maar

des te meer op haar vader. Ze heeft zijn donkere haar en donkere ogen, en ook zijn bruine huidskleur. Ze hoeft zelden make-up te gebruiken, haar natuurlijk rode wangen en donkere wimpers en wenkbrauwen maken het onnodig. Ook haar lengte heeft ze van haar vader. Op school was ze altijd een van de langste meisjes uit de klas. Haar moeder heeft haar al jong geleerd om daar trots op te zijn en rechtop te lopen. Het is mooi om lang te zijn.

Ze kijkt met kritische ogen naar haar haren, die glanzend en zijdeglad tot halverwege haar rug hangen. Ze besluit om ze vanavond in een losse wrong te dragen. Daarna trekt ze haar zijden kousen aan en tuurt aandachtig over haar schouder in de spiegel om te zien of de naden recht lopen. Ze trekt de eenvoudige, zwarte jurk over haar hoofd, die strak om haar middel sluit en dan vanaf de heupen in een vloeiende lijn omlaag golft tot vlak boven de enkels. Ze knipt het parelsnoer vast om haar slanke hals. Nu alleen haar schoenen nog – de hakken mogen niet te hoog zijn, anders is ze langer dan Duncan. Op een dag zal ze iemand ontmoeten die...

Doelbewust duwt ze haar gedachten weg. Op een dag zal ze met Duncan trouwen, dat is wat ze wil en wat iedereen van haar verwacht.

Alleen nu nog even niet.

Nellie kijkt om het hoekje. 'Lukt het allemaal, Kate? Meneer Duncan wacht op je in de zitkamer.'

Kate trekt haar handschoenen aan, pakt haar tasje en haar stola en loopt de brede trap af, haar linkerhand lichtjes op de gedraaide houten leuning. Onderaan de trap slaat ze rechtsaf naar de zitkamer. Haar hakken klikklakken over de marmeren vloer. De zware, dubbele houten deur van de zitkamer staat open. De staande lampen werpen een zacht licht op de houten lambrisering, over de leren meubels en de zware brokaten gordijnen die Elias al eerder heeft dichtgeschoven. Een speciaal lampje verlicht de nieuwe Pierneef boven de haard.

Binnen zitten haar ouders en Duncan, de mannen met een glas whisky en Susan Woodroffe met een droge Martini. Haar vader en Duncan staan dadelijk op als ze binnenkomt. 'Een glaasje droge sherry voor jou, Kate?' vraagt John Woodroffe.

'Nee, dank u, *dad*, vandaag niet,' antwoordt Kate. 'Ik hoef alleen een glas water.' Voor mijn droge mond, denkt ze erachteraan, want het zal niet eenvoudig zijn, vanavond.

'Ik had gedacht om iets te gaan drinken in de Rand Club,' stelt Duncan voor, terwijl hij het portier van de Railey voor haar openhoudt zodat ze kan instappen. 'Of zullen we ergens gaan eten of koffie drinken?'

'We hebben vanmiddag al uitgebreid gegeten,' zegt ze zodra hij ook is ingestapt. 'Laten we maar naar de club gaan, dan kunnen we daar een rustig hoekje uitzoeken. We willen toch eigenlijk alleen maar praten?'

'Ja, Kate.' Hij zegt het op zijn eigen rustige manier, maar ze kent hem goed genoeg om het lichte ongeduld in zijn stem op te merken. Misschien is het ook moedeloosheid.

Bij de club pakt hij haar losjes bij de elleboog en loodst haar naar een besloten zithoek in een erker. Hij bestelt en een ober komt hun drankjes brengen, met een schaalje zoutjes erbij.

'Waar gaat die loonstrijd dit keer om, Duncan?' vraagt ze.

'Om meer geld.'

'Ja, logisch,' lacht ze. 'Vertel het me nou maar alsof ik een man ben.'

'Als jij dan ophoudt om er zo deksels vrouwelijk uit te zien,' zegt hij met een glimlach. 'Je maakt vanavond een... koninklijke indruk.'

'Dank je. En wat wilde je nu zeggen over die loonstrijd?'

'Het zijn de blanke kompels die onder de grond werken. Ze eisen betere lonen, kortere werktijden en allerlei voordelen. De vakbond maakt het ons moeilijk.' Hij staart naar het glas whisky in zijn hand en laat afwezig de ijsblokjes tegen de

rand van het kristallen glas tinkelen.

‘Dus eigenlijk is het Peters probleem?’

‘Het is ons gezamenlijk probleem.’

‘Ik bedoel dat het op Peters afdeling betrekking heeft?’

‘Zo kun je het wel zeggen, ja.’

‘Kunnen jullie meer betalen?’

Hij kijkt haar van opzij aan. ‘Ik heb je hier niet mee naartoe genomen om de financiële stand van zaken bij Rand Consolidated te bespreken, dat weet je toch?’ zegt hij glimlachend.

‘Dat weet ik.’

‘Kate, voordat we praten wil ik dat je weet dat ik van je houd. Heel veel zelfs.’

‘Dat weet ik. Ik... houd ook van jou, Duncan. Echt waar.’

‘Je weet dat ik je graag gelukkig wil zien?’

‘Ja, Duncan.’

Hij zucht en kijkt naar buiten. ‘Ik maak me zorgen over je.’

‘Waarom? Ik ga toch niets wilds of onverantwoords ondernemen?’

Nu kijkt hij haar weer recht in de ogen. ‘Je wilt de achterbuurten in. De mensen daar wonen in krotten, zelfs bij klare dag heerst er misdaad en geweld en... Kate!’ Hij smeekt het bijna. ‘Dat kun je niet doen, echt niet!’

‘Het moet, Duncan.’

‘Maar waarom dan? Waar komt die obsessie met de armen vandaan? Kun je niet gewoon liefdadigheidswerk...’

‘Duncan,’ zegt ze rustig, ‘ik heb precies ditzelfde gesprek ook al met Peter gevoerd. Ik wil geen voedsel en kleding uitdelen, ik wil niet meehelpen om ervoor te zorgen dat mensen werk vinden en de kinderen naar school gaan en moeders wordt geleerd om gezond te koken. Dat is allemaal erg belangrijk, inderdaad. Maar ik wil ontdekken waarom de armen arm blijven, van generatie op generatie. Dat is niet alleen hier een gegeven, je ziet het wereldwijd. Kijk maar naar Amerika, of Duitsland, of zelfs naar Engeland, waar de mensen...’

‘Je kunt de wereld toch niet veranderen.’

‘Daar ben ik ook niet op uit,’ zegt ze moedeloos. Hij begrijpt niet waar het me om gaat, denkt ze, net zo min als mijn vader, mijn moeder en broer het begrijpen. Ze zullen het ook nooit begrijpen, ook al legt zij het uit tot ze scheel ziet.

‘Je kunt niet in je eentje die buurten intrekken,’ zegt hij beslist.

Hoop vlamt in haar op. Hij laat dus wel de mogelijkheid open dat ze het inderdaad gaat doen. ‘Nee, zeker niet,’ geeft ze toe.

‘Ik wou dat ik met je mee kon, maar met al die dreigende arbeidsonrust is dat onmogelijk.’

‘Ik heb nooit verwacht dat je mee zou gaan,’ zegt ze, ‘maar in elk geval bedankt voor het aanbod.’ Hij is wel de laatste die ze mee kan nemen. In Amerika heeft ze er al een aardige indruk van gekregen hoe een achterbuurt eruitziet en in gedachten ziet ze Duncan al voorzichtig over het smerige water heen stappen zodat zijn Italiaanse schoenen niet nat worden.

‘Kun je je onderzoek niet een poosje uitstellen?’

‘Nee, Duncan, ik ben er helemaal klaar voor en ik heb vreselijk veel zin om eraan te beginnen. Ik moet alleen *daddy* nog zien over te halen.’

Hij knikt. ‘En je wilt zeker dat ik je daarbij help?’

‘Jij en Peter.’

Hij kijkt haar met een scheef glimlachje aan. ‘Jij krijgt ook altijd je zin, weet je dat? Als ik je help – en ik zeg *als* – dan is dat tegen beter weten in.’

‘O, dank je wel, Duncan! Heel, heel erg bedankt!’ Ze pakt zijn hand en drukt die tegen haar gezicht.

Hij streelt haar wang. ‘Hm, misschien wordt die hele kwestie toch nog de moeite waard,’ lacht hij. ‘Kan ik je nog ergens anders mee helpen?’